

РАДНИЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

Издаје сваки дан сем недеље. — Цена: на годишњу 12 динара, на пола године 6 динара, на 3 месеца 3 динара, на месец дана 1 дин. За вностранство 30 динара годишње.

ПРОЈ 5 ПАРА

Уредништво је у штампарији Раденковића Администрација у Социјалистичком Народној Дому.

ТЕЛЕФОН

Редација 646
Администрација 870

Рукопис се не враћају. Огласи се штампају по врло јефтиној цени

Демократски рад

Ратни пораз Бугарске испунио је жилавост и енергију бугарског народа да потражи кривце за пораз Бугарске, управо да потражи кривце за рат са савезницима. Непопштено, без церемонија он је извукао за јаку и ставио пред осуду јавног мњења и највиша лица у држави, прикосновена и неприкосновена: министре и генерале; двор и краља Фердинанда; офицере и милитаризам; владу појединих партија и режим.

Старање за земљу и народ, тежња да се једино налажењем и кажњавањем кривца служи напретку и угледу земље, није спречавало демократске партије у Бугарској, на првом месту Социјалну Демократију, да раскрили најболнија и најтрулнја места у држави, да открију сву мизерију владајућих кругова у Бугарској, све злочине које су починили према народу за време прошлих ратова, нарочито највећи злочин: братоубилачки рат са Србима и Грцима. Сав труд либерала и стамбуловиста да онемогуће критику и осуду народну над прошлим режимом, остао је без успеха. Државни разлози, углед земље, који по мишљењу реакционара траже да се прикривају злочини и кривци, сачувани су, на против, откривањем свих злочина. Бугарска демократија заслужује част што је смело и отворено предузела посао на подизању угледа Бугарске. Углед земље и народа подиже се тек онда када се животи све оно што не ваља.

Нама је особито пријатно што се на дан годишњице братоубилачког рата један велики део бугарског народа придружио Социјалној Демократији и јавно исказао да он сматра 16 јуни као злочин који су приредили Бугарској и осталим балканским земљама непријатељи бугарског и балканских народа. Громка реч Социјалне Демократије није грмела залуду годину дана. Њу није могао да надјача глас шовиниста, глас краљевско-војничког песника Вазова. Њу слуша у ствари већина народа. И данас када у Србији, осим Социјалне Демократије, ни једна од буржоаских демократских партија не налази за демократски да осуди прошли савезнички рат, да покаже кајање за грешке и готовост за поправљање грешака, данас у Бугарској три демократске партије, од ових две буржоаске — радикална и земљоделска — манифестују јавно кроз престоницу Бугарске своју осуду над злочиним од 16 јуна. Данас огромна маса бугарског народа упућује јавно позив на манифестацију у коме вели:

„Грађани,

16 јуна 1913 године једна преступничка рука бацила је бугарски народ у крвави међусавезнички рат који је одузео толико скупих и неочењених жртава.

16 јуни је дан у који глупост, немоћ и безумље сахранише Бугарску.

16 јуни је безумље које су

припремили преступници и извршили преступници.

16 јуни је дан када је бугарски царизам извршио највећи преступ.

16 јуни је један систем и једна политика који су раздрузгали Бугарску...

Дођите да протестујемо противу творца тога фаталног дана!...

И та демонстрација од хиљадама људи прошла је улицама Софије и спрала мрљуг са лица бугарског народа због напада на грчке школе и цркве, напада који није извршио бугарски народ већ влада која брани „углед“ државе скупљањем лумпа и дражењем масе против туђих народности. Ми замишљамо како су морали бити постиђени и ућуткани сви они који су веровали да је бугарска демократија малаксала у борби са реакцијом Радославова и Генацијева. Ми замишљамо исто тако како би наша буржоаска демократија — која је изгубила сваки смисао за једну здраву балканску политику савеза балканских народа — гледала преко на такву једну демонстрацију Београду, и ако је расположење целог српског народа, као и бугарског, за савез са бугарским народом, за борбу Социјалне Демократије за остварење тога циља. Стога, бележимо са похвалом тај демократски акт бугарске Социјалне Демократије, радикалне демократије и земљоделца, ми можемо са поуздањем гледати у бољу будућност која ће у доћи знаку Савеза Балканских Република.

На друз у руку Сарајевски Жавер

Шеф аустријске полиције у Сарајеву, Герда, извршио је самоубиство на један сат после ашењаша. Њега је толико грзла савест што није могао сирећити погибију престолонаследника и његовог жене да се због тога и убио. Као што се види, ако у расионој аустријској држави нема идеализма ни на којој другој страни, оно га има бар код полиције.

Мени се чини да би овај аустријски полицајац, са својим скрупулозним схваћањем дужности, могао у многим погледу послужити као модел српским привредним инспекторима. И кад је сарајевски полицајац Герда извршио самоубиство онда је шеф привредне инспекције у Србији, г. Сима Аврамовић ишао још даво и даво да учини. Јер док је ашењаш у Сарајеву један редак изузетан случај, дошло се у фабрикама и радионицама у Србији врше, шакорети, сваки дан ашењаш на раднике и раднице. И док су у Сарајеву свега два лица била жртве несавесног вршења дужности полицајца Герде, дошло се у Србији стоштина њих жртве не савесности г. Симе Аврамовића и његовога ишаба. И док су оно штома принчеви чија деца илвају у милионима, дошло се ово овамо пролетери који својој деци не остављају у наслеђе ништа, сем по који пун шкрофуле или туберкулозу.

Самоубиство полицајца Герде било би, према томе, плодно само у том случају ако би из њега извукао конзервенцију и г. Сима Аврамовић. Убијајући се, г. Аврамовић би само иша, у целом свом живошћу, извршио један акт користиан за привредну инспекцију

у Србији, и за социјалну политику уопште.

Нажалост, то неће бити. Биро крајшња, и како сачува у себи једну искру савесности, достојанства, по-

казује је само онда кад су у ишању живошћу краљева а никако кад су у ишању живошћу народа.

Човек што се смеје.

Изборна борба

Окружна конференција у

Окружна конференција у Паланци

Одржаће се 22. ов. м. ради кандидације посланика за округ смедеревски.

На овој конференцији ће бити изасланик Партијске Управе друг Павле Павловић.

Заједничка седница

Секција Соц. Организације „Три Кључа“ позива на заједничку седницу управе и то: Савеза Монополских радника ца, Савеза Болничарских рад., и пододбор Савеза Металских радника које ће се одржати у Четвртак 19. ов. мес. у 6 и по часова у вече у локалу каф. код „Гарвалде“. Тиче се изборне акције. Како је ова седница од велике важности, потребно је да све управе неизоставно дођу.

Нећемо ратове!

Кроз дан два ће из штампе изићи ова изборна брошура, којој је цена 5. пара.

Врло је важно да се она одмах и благовремено унесе у масе народне. Поштом се и новац треба слашати Социјалистичкој Књижари, која даје 30 од сто раташа.

Ново издање

Ових дана је штампана изборна брошура „Селак и његов спас“. Цена јој је 5 пара. Шаље је Социјалистичка Књижара за гоштов новац са 30% раташа.

Потребно је да набаве све организације у што већем броју и да је унесу у народне масе благовремено.

Говори наших посланика

Потребно је да организације набаве и у највећој мери растура све о ашењаше брошуре:

Против глобалистичке политике! 0-10
За ратне жртве! 0-20
Раташ је 30 од сто.

Изборне брошуре

Скреће се пажња организацијама да одмах набаве у што већим количинама ове брошуре које су послужиле изборној борби:

Пор...
Сел... од Подринца.

Закон о... и његови прошивници, од П. Павловића. Брошурама је цена по 5 пара. Раташ је 30%.

Међу сељацима

Нови наступачки избори, пробудили су небочини и живо интересовање код сељака на селу. И они са огорченошћу говоре противу радикала, а и о другим буржаским партијама не мисле боље! Јр они веле: „Све су нас партије зауздале, и замузале, али су поклад кад биле доброг срца па и потуптале дигтине — колко да данем! Али га радикали веле баш загрлише! Они завилчали, па затегли дигтине, и не даду ти писнути!“

И није онда чудно, што ће те чути из уста какве достајале старине, или код малишана, да говори о „Социјалима“. А неколико њих о којима сам се ја упознао, са највећим нестрпљењем очекују, кад ће доћи пошта, те иду са мном у општинску одакле узимамо „Рад. Новине“, и чи тамо их у компанији.

— Једнога дана ни беху нам стигле „Рад. Новине“, те з отидох са још

двојцом сељака, да запитам хату услед чега нема новина. Он одговори да нису дошле! — А један од оне двојице, загледа хату мало не поверљиво и одсече:

„Ама да се не шалате бре, те да ги целујете, зашто и ако сје само шталци, треба да имујете час!“

Положи сељак у овоме крају раван је најгорем, само што то они још не увиђају сви; али пуцање и сламање њихових леђа и грбача натерује им памет у главе... Много је допринела ширењу социјализма у овом крају, партиска организација у Лебанима: тамо другови неуморно раде! Према свамошњем положају сељака и њиховом невероватном јаким интересовању за социјализам, наша партија може бити потпуно задовољна, јер је успела својим кратким радом, посетијати семе социјализма и у најзабаченије крајеве Србије одакле с правом може очекивати и добар плод!

Бошњак (село) 15/VI 1914. год. М. Белић

Опозициони блок

II.

У свима крупним питањима они су имали исто гледиште, бранили исте интересе. Кад је Народна Скупштина требала да одобри вођење рата, онда се ниједан од опозиционих говорника не сети жртви и терета што ће их рат довести! Место тога и самосталац Драшковић и националац Рибарац и напредњак Новаковић павали су химне рату.

А кад је рат завршен и кад је требало повести рачуна о жртвама изгинулих ратника, кад је требао решити инвалидско питање, зар су самосталци тражили нешто више и боље него ли напредњаци и самосталци? Место да тражи да се за кон о инвалидима што пре донесе опозиција се показала одвећ милитава. А кад је једном у парламенту решавано о овом животном питању хиљадама изгинулих и онеспособљених ратника, онда су примедбе на законски пројект што су их чинили самосталци биле исто тако безначајне и ситне као и напредњачке или националистичке. Ни једна од ових странака није предлагала битне измене владиног пројекта.

Али су зато све ћутели и одобравали примале она многобројна одликовања и унапређења офицера. Нити самосталске демократе видеше у томе безобзирно тољење милитаризма нити представници реда и законитости нађоше ту повреду закона и Устава. И нико од њих не подиже свој глас!

Али га зато подигоше тако високо и оштро, кад се фузионашка влада Пашинева дрзну да дорне у привилегије, што их офицерска каста за себе тражаше. И све три опозиционе странке утркиваху се која ће се лепше удвртити милитаристичким шефовима. Да милитаризам у овом случају гави један од основних принципа демократског режима, самосталци нису водили рачуна; да се давањем нових привилегија милитаризму, његовим мешањем у државне послове стварају избори новим унутрашњим потресима, заборавају су сви државници опозиције.

Свауда је опозиција била једнодушна и — без начела. Кад је требало бранити интересе народа она је бранила владу; кад је требало бранити своја начела или демократске принципе, онда се водила опозиција, којом се само јачала реакција и давала могућност влади да све дубље гави...

После таквог сложеног рада опозиција ће удружена изићи и на изборе. То је логична конзервенција њеог досадањег држања. То је боље и за бираче и за нас. Нека свет у Србији види да су све буржоаске странке у основи исто: непријатељи

интереса широких слојева радног народа.

И нека тај пострадали свет, који има само клетве на уснама за Пашиневу владу, зна да су и све опозиционе странке њени саучесници у крвавом злочину над српском народом и отмици народне имовине. И нека се према томе опредељују! Или за владу и њену странку, чији је рад осетно на својој кожи, или за опозициони блок који је помагао и својим радом допринио владиној политици, или за социјалну демократију која је једина истински и предано бранила народне интересе.

Шта мисле

аустријски другови

— поводом агентата —

Надвојвода Франц Фердинанд — тако пише последњи број бечких Радничких Новина — био је човек изразите индивидуалности, и енергична воља његова навела би га да ту своју индивидуалност узме за директиву владања и делања у целој држави. Ми немамо ни право ни жељу да ма коме у држави украђујемо слободу уверења; али је и сувише јасно у какве тешкоће може запасти једна држава — нарочито држава као ова Аустрија која се тамо амо љуља — кад се једна суверена воља успротиви нужности друштвеног развића и на место оног што на свима областима, у националним и у социјалним, излази као резултат борби стави своје: Ја тако хоћу! Колико се може нарушити она равнотежа, која резултара из односа снага нација и класа које се боре, кад једна таква индивидуалност, која нађе на жестоком отпор стане одлучно на једну страну и почне сузбијати гледишта на свет која су јој супротна!

Ма колико се редуцирале легенде које се истичу око свих који живе у сенци круне, ипак је несумњиво да престолонаследник није био пријатељ демократије, да величину и моћ царства није гледао у неспреченом развићу народних снага, да му је иша више пред очима лебдело као идеал стање у коме ће се државна у зашћу „људи“, антагонистичке нације и класе које се боре за своје уздицање. Да ли би се систем у коме једна воља суверено располаже могао показати као најбоља гаранција за одржање целине и као најбоља форма владавине за здруживање делова који теже на разне стране? Не доказује ли то напротив да је у слободи народа, у његовом одлучивању и одговорности, права гаранција за постојање ове државе? И како се према томе може судити о једној влади која, као влада грофа Штирка, поткопава корене тог народног одлучивања и одговорности?

Зар се не преувеличава ова једна институција, зар се њена снага не прецењује кад се целокупна државна зграда зида на ономе што некролози називају љубав и оданост царској кући? Сарајевска катастрофа могла би бити згодна прилика за Аустрију да изврши ревизију над собом и повод за један низ преображаја. Али ће се они горе задовољити само церемонијама и забораваће да могу доћи дана када ће Историја грмнути: Доцкан!

Изабранство на погребу. На погребу аустријског престолонаследника и војводе...

Оболео министар. Министар Финансија г. Др. Л. Пачу, оболео је и за неколико дана неће долазити на дужност.

Избор Еснафских Управа. Министар Народне привреде упутио је Занатској Комори наредбу...

Статут болничких каса. Одсек за социјалну политику у Министарству привреде, израдио је угледан статут за болничке радничке касе...

Председници судова. Сви председници судова из новослободских крајева у новој Србији, допутовали су у Београд.

Гимназија у Чачку. Од идуче школске године, претвориће се до сада шесторазредна гимназија у Чачку у осморазредну.

Министар просвете послао је у Чачак нарочиту комисију да прегледа досадашњу зграду, да ли је довољна за смештај ученика.

Сарајевска улица. Можда се ни једна улица у Београду не налази у жалоснијем стању, него што је то Сарајевска улица у Београду.

Опозициони блок. Данас ће делетати самосталске, националне и напредне странке у детаљно утврђени споразум...

Аграрна комисија. Јуче је завршен рад Аграрне комисије у Министарству правде. За дан два приступиће се наименовању пријављених геометара...

Оправка поште у Милановцу. Министру грађевина одобрен је кредит у суми од 2700 динара, за исправку поштанско-телеграфске зграде у Доњем Милановцу.

Стрелачке утакмице. На Ивандан 24. окт. извршиће се у Београду на стрелишту код Смутековца, велике наградне стрелачке утакмице.

Објава. Младићи рођени у Београду 1893 године имају се у овој години регрутовати за сталан кадар.

Младићи рођени у Београду 1893 године који сада живе вао Београда јавиће се писмено са тачном адресом, где живе и чиме се занимају...

ВБр. 153. Од Суда општине града Београда, 17. јуна 1914. године у Београду.

На знање. Поверенике и остале купце позивам да ми најдаље у недељу до подне плате цело обрачун, пошто од недеље важи нов распоред продаје Р. Новина.

М. Ј. Митровић продавац

Нечистоћа у Општинским кланицама

У производњи меса, једне од најважнијих животних намирница, потребна је неоспорно на првом месту велика чистоћа.

Докле је ова немарност дотерала види се из следећег.

- 1.) Производњу меса у кланицама врше људи, над којима још никад није извршен преглед њиховог здравственог стања.

Потребно би било да надлежни поведу мало више рачуна о Општинским кланицама и њеним надзорницима, а санитету се скреће пажња на опасност која грађанству прети из овог извора нечистоће.

Јоца П. Трановић.

Врбовање

Пожеге

Пре неколико дана је овамо један агент рудника, који је имао за дужност да са неколико радника из Пожеге, који су познати као бојити радници, но неорганизовани, који још нису обавештени о оном што треба сваки радник који продаје своју радну снагу да зна.

Агенат је имао саву да раднике нађе, но није нишао да их доведе, јер не знајући где се налазе, он је само навео адреса где се налазио његов радни лист, који је све омењено саопштио.

— Куде сте се ви спремили? питао их је друг Стева. — У Борски рудник на рад. — Ко вас је звао тамо? — Па има један; дошао је са нама. Обећали су нам наднице 4 динара и бесплатан воз. Кажу ради се само осам сати, а то је добро.

Лесковачки Арнаутлук

Мирна економска борба лесковачких радника и радница иницијативом полиције претворила се у борбу сасвим друге врсте.

Подржавани од полиције фабриканти су се дали настојати на узајамно замавање и одуговлачење решења овога неодољивог сукоба.

Први транспорт је полиција довела а други исто тако. По фабрикантовој иницијативи ови Арнаути не би још дуго видели Лесковачке фабрике.

ри одмах напустили Пожегу, захваљујући друг Стеву што их је о злу обавестио.

Обавештвши раднике друг Стева отишао је код Борског агента кога је упитао. — Зашто Вам требају радници из ове околине кад тамо има доста радника?

— Па нема, знате, овај, неки су пензионисати па им требају нови, а и посао се увећао.

— Пензионисати! и тебе ће док им само доведеш тазе радну снагу, и тебе ће пензионисати.

— Шта ти ту мене, ја с тобом немам посла, ја имам с овим људма. Ту се окренуо да покаже на своје раднике којих већ није било, а које су неки другови на улици накнадно извистали и испратили до ћуприје.

— Еј, механџија, где одше они моји?

— Не знам, вели механџија. Тако је агенат остао, празних шака, а сутра рано изгубио се из овог места.

Капиталисте из борског рудника осетили јак покрет код радника, и сада гледају да нагомиланањем радне снаге угуше тај покрет тим што ће покретаче отпустити, а ове заменили са овим необавештеним радницима — ужичанима.

Другови радници из борских рудника треба да приступе брзој организацији и последњег радника и буду готови за сваку евентуалност.

Све организације и радници из унутрашњости треба да поведу добро рачуна о овим агентима и да их од свуда испрате овако како су их другови из Пожеге испратили.

Мар. М. Г.

једном се доводи 140 Арнаута да разбију организацију.

Пошто је у томе насела, полиција је с другим транспортом тражила нешто горе и убитачније. Кад су 7 јуна довели други транспорт од 70—80 Арнаута, био им је циљ да свирепе угуше штрајк.

На пола сата пре доласка једног нередовног теретног воза послата су два жандарма да, кобојаги, поверљиво пусти штрајкачима бомбасту вест о доласку штрајкбрехера. Одмах за тим прошли су улицом осам жандарма са писаром и са жандарским капетаном, идући полако као на погребу, све ногу пред ногу.

Међутим по мраку периферијом вароши дошло је неопажено много жандарма. Код станице су у то доба, у 9 и по сати намерно погашене све бојен-лампе, тако да је парк пред станицом био сав у густом мраку. Кад смо ми тада прошли на станичну стражу жандарми су се осећали у парку звецкањем оружја и неспретним нервозним бахатом, по коме се могло ценити да их у томе мраку у постројеној линији дуж парка, има бар 30—40.

На перону је горела свега једна лампа, и тамо је полиција инсталирала заграђени пролаз штрајкбрехерима од жандара. Г. писар се прва тајанствен и почешће напомињао жандарима: само слушајте наредбу. Ма смо нашим друговима рекли: само будите присебни и мирно посматрајте. — Изведоше из мрака Арнаути који су страшно бедно изгледали. Опољени жандарима, они су се спотицали збијени један уз другог. Уверавали смо, драги читаоци, да су ови јадници много бедније изгледали него ли они што су претпрошле године као ратни заробљеници спроводени у Београдски град!

За овим робљем, дрим као Африканци, сувим као ђаволи, ишло је и неколико бедних жена са децом на рукама. Ми смо сви цептели од узбуђења, ма да нико ни гласа није пустио. Један младић штрајкач блед као крпа несвесно поје к њима и наије на гвоздену перонску ограду. Ту се заустави, полунесвесно блениви за њима. Нас је све фрпирала страшна слика овога робља, јер је запрепашеност кулминирала у глави свакога од нас присутних! — Питали смо се: Је ли ово наша отаџбина или је агалук Исе Бољетинца? — Шта ово ради краљевско српска полиција? Зар робљем убија робље? — Зар смо за то поднели жртве трију мобилизација?

Фабрикант ухвати на станичним вратима првога Арнаутина и грубо га повуче за гуњ, а за њим пођоше сви остали. Полиција је отишла страшно љута, то смо ми врло добро приметили, по ономе снебивању да хитро поведу транспорт у варош. Тога момента жандарми су се збуњено окретали као људи који напуштају несвршен посао.

На основу свих многобројних запљана; и процењујући све околности, ми смо дошли до уверења, да је се са овим новим транспортом и са оном инсталацијом жандармерије око станице, хтело да изазове неред како

ФЕЛТОН

Тирувалува*

Небо и земљо, видите ли ко смо!

Ради нас животиње дају свој приплод и пчеле свој мед, ради нас младе дече туцају у звучним аванима свету биљку од које се справља божанско пиће соли...

Небо и земљо, видите ли ко смо!

Ради нас је Аган створио ватру и Индра бесмртно биће, створио молитву...

Небо и земљо, видите ли ко смо!

Где су извори чисте воде, на којима бисмо могли утишати нашу жеђ? Вода, која отиче с појашта по којима газе животиње, јесте наше једино појило...

Небо и земљо, видите ли ко смо!

Где су поља што рађају пиривач

Данас, кад цео свет говори о аристократском индиском песнику Рабиндри Нат Тагори који је добио овогодишњу Нобелову награду за поезију, а из чијих песама звучи разнеженост виших класа и сепаншизам индиских будиста од интереса је саопштити у прозног преводу ове две песме врло популарног индиског песника Тирувалуве, чији пламени стихови изражавају сав бол несрећних парја и труд песников да их подстакне на устанак.

Ур. Б.

и ситну проју? Нема на свету ни једног струка проса, ни једне сламке, ни једног листа од руже који нама припада...

Небо и земљо, видите ли ко смо!

Кад мрак из долина покрива врхове светих дрва, кад пастир гони кући стадо слонова, кад судра оставља пиринчина поља певајући, кад свече судови у рукама младих девојака које спремају вечеру кад се престојатка јела баца псима, где онда пријатиможе јести?

Небо и земљо, видите ли ко смо!

Кад сви у кући наричу, кад су погребна кола покривена црним велом, кад се слатким балсамом преливају уста, душа покојникова може бити задовољна; онај ко се нада да ће бити отпријех светим молитвама може с радошћу да очекује вечити сан. Али где парија може да умре?

Небо и земљо, видите ли ко смо!

Пробуди се, човече из дунгле!

Пробуди се, човече из дунгле, који вековима спаваш у свом бедном положају; ради тебе је састављена књига дужности од једнога од твојих; пробуди се, да би заузео своје место на земљи и образовао нацију...

Пробуди се, човече из дунгле! Научи твоју децу да певају строфе, у којима се слави врлина, правда

и храброст, и нека племенитија крв прострују кроз твоје вене...

Пробуди се, човече из дунгле!

Пробуди се, дај претке својим синовима, и дај им своју старост и твоје ослобођење!

Пробуди се, човече из дунгле!

Земља је твојим рукама право да се рађају, да подиже вароши и прикупља усеве, како би слепоме приредио спокојну старост...

Пробуди се, човече из дунгле!

Пробуди се па нећ имати и ти зелена жита и стада, и пред твојим задивљеним очима млади слободни људи управљаће своје веселе речи младим усхићеним девојкама...

Пробуди се, човече из дунгле!

Пробуди се, човече из дунгле, пробуди се; живот те чека: поздрав га као човек, и, кад те непријатељи виде усправљеног, разбегће се од страха као делат кад види своју жртву како се диже с ломаче да га казни...

Пробуди се, човече из дунгле!

Пробуди се, човече из дунгле!

Ко хоће да се упозна са марксистичком науком која нека буде савремена и реална, а не само социјалистичког часописа Борбе. Цена на годишњу 8, за пола године 4, за шри месеца 2 динара.

Анатол Франс:

ОСТРВО ПИНГВИНАЦА

45

КЊИГА VI. Ново доба

Афера са осамдесет хиљада бала сена

ЧЕТВРТА ГЛАВА

Коломбан

Одмах написа једну брошуру у којој јасно изложи: Да Пиро осамдесет хиљада бала сена, које нису никада ни постојале, није могао покрести, као што их ни Мобек није никада лиферовао, ма да је за њих био примио новац. Ту брошуру Коломбан растури по улицама Алке. Народ није тдео да је чита, и цепање је пун гњева. Тифте стезаху песнице, продавци бежаху од ње као ђаво од крста. Главе се загрејаше, целога дана трајаше узбуђење. Увече трчаху улицама мангупи и урлаху: „Смрт Коломбану!“ Патриоти цепаху у масама брошуре, спаљиваху их на пијацима и играху око ватре са курвама, које беху до трбуха разголићене, дивље игре.

Најзагрејанији поразбијаше на кући, где је Коломбан већ четрдесет година, у дубоком миру, живео од својега рада, прозоре. Скупштина се узбуди, и питаше шефа владе: Које ће мере да предузме да би се паралисао мрски а-

тентат Коломбанов на част народне војске и безбедност Пингвиније. Робен Мјелекс шибаше на сваком кораку бестидну дрскост Коломбанову, и изјави, са одобравањем законодаваца, да ће он бити предан суду и кажњен за своју инфамну клевету.

Када министар војни би изазван на говорничку трибину, тамо се појави сасвим преображен. Он не изгледаше, као раније, питом и углађен. Сада се појави са разбарушеном косом и издуженим вратом.

У узвишеном ћутању Скупштине он само рече ово:

— Ја се кунем да је Пиро злочинац.

Те речи Гретокове распростреше се по целој Пингвинији и притискоше савест јавнога мишљења.

ПЕТА ГЛАВА

Пречасни оци Агарик и Корнелиз

Стрљиво и предано подношаше Коломбан гњев јавнога мишљења. Из своје куће није смео да макне, бојећи се да га не каменују. Због тога је тако увек седео. Писаше у својој соби за рад са великим оштроумљем нову брошуру у корист невиног који је лежао у кули. И од малага броја читалаца које стече нашоше се неки, њих дванаестак, који прихватише његове разлоге и почеше да сумњају у кривицу Пироа.

— Наставиће се —

Јурај Деметровић тешко рањен?

Загреб, 18. јуна. За најад на „Народну Кафану“ наводи се као разлог што, што се тобоже један гост из кафане бацно каменом на слику пок. надвојводе престолонаследника носену на челу руље. Руља је на то јурнула у кафану и силом исперала из ње све госте, па је онда настало пустошење кафане. Руља је пољубила сав кафански намештај; столице, столице, лампе, цосуће, прозори све је то пољубано. Жандармски коњаници и пешаци улетели су у кафану и голим сабаљама јурнули на демонстранте, па том приликом ранили више лица међу којима два тешко. једну даму и уредника социјалдемократског листа. Од стране кафанских гостију избачено је неколико револверских метака на демонстранте.

Угушени српски листови

Сарајево, 18. јуна. Опозициони листови „Српска Ријеч“, „Народ“ и „Ошорбина“ не излазе до даље наредбе, пошто су њихове штампарје опустошене.

Против социјалиста у Загребу

Загреб, 18. јуна. Синоћ су се поновиле демонстрације. Франковци су бомбардовали камењем и комадима гвожђа „Народну Кафану“. Камење је падало и међу кафанске госте, те је неколико гостију рањено, а међу њима и књижевница Софка Кведер. У овој кафани иначе се састају чланови српско-хрватске коалиције. Полиција је доцкан стигла, а тада је почела хапсити госте социјалисте, штрдећи, да су тобоже они изазивали демонстранте. Социјалистички вођа Деметровић, кањен је са 50 круна глобе због тобожње вређања демонстраната. Полупани су прозори на „Хрватском Покрету“; а јуришали су и на управе социјалистичког листа и „Народног Јединства“. Међутим националисте полупали су прозоре на „Старчевићем Дому“.

Данашњи полуванички комунике приказује ствари тако, као да демонстранти тобож изазвани чине ове изгреде. те објављује оштре полицијске мере, којима се забрањује свако сакупљање. Међутим ове мере су предузете само због тога, што је полиција сазнала, да се у ствари припремају против демонстрације, које би предузело загревачко грађанство, националисте и социјалисте.

Данас је бан одговорио члановима српско-хрватске коалиције, који су захтевали заштиту и успостављање реда, да не може много учинити сам, већ ако желе, да се одмах прогласи преки суд, што би Франковци једва и дочекали, те зато и разнесе гласове, да је положај банов уздрман, и да је у Беч већ позван бивши бан, барон Раух.

Преки суд у Тузли

Сарајево, 18. јуна. Преки суд је установљен у Тузли и Маглају због нереди који су се тамо дасили.

Протеривања

Сарајево, 18. јуна. Главни уредник „Српске Ријечи“ Стијепо Кобасица протеран је за увек из Босне, а „Српска Ријеч“ је обустављена.

И у Далмацији злостављања!

Беч, 18. јуна. Данас је српско штамповништво између Шибеника и Книна злостављено. Све српске куће у Бугину опустошене су.

Другови, читајте „РАДНИЧКЕ НОВИНЕ“

покрета, невоље и патње наших другова у томе месту, дописе које су радници и уопште сви наши другови са задовољством читали.

По повратку из иностранства друг Сава је ступио као функционер у нашу партију, изабран је био за odbornика општине београдске, где је своју дужност вјално отправљао.

По објави мобилизације 1912 године друг Сава морао је са осталим обвезницима у своју команду, где је био распоређен у сигнално одељење. У турском рату остао је неповређен и издржао све напоре. Кад је наступио рат са Бугарима, о Сави ни смо могли добити никаквог извештаја, у пркос нашем живом настојавању да о њему чујемо какав глас од учесника на брегалиничком сучоку и по другим сударима с Бугарима. Нико нам није умео казати, да ли је у томе окршају погинуо, или је заробљен, или се разболео или рањен.

Друг Сава је својим преданим и искреним радом на ослобођењу протараријата задужио српско радништво да му ода достојну пошту и признање.

VII Конгрес Главног Радничког Савеза IV седница

(12)

Питање о заштити и осигурању радничке класе у Србији било је дакле формулисано на првом конгресу српске социјалне демократије 1903 г. Тала је била истакнута у први ред енергична борба за радничко Законодавство. Капиталистички начин производње очито је показао свима, да и у Србији социјална политика мора показати право грађанства. На крају крајева дугогодишња борба за добијање Социјалног Законодавства била је крунисана успехом, јер је и Народна Скупштина донела 10. јуна 1910 год. Закон о радњама. Али овај закон није био те среће, као што су Закони о таксама, порези, обавезној војној служби и т. сл. па да се одмах примењује чим ступи у живот. Не, после енергичне и очајне борбе за доношење овога Закона српски пролетаријат је морао наставити другу тако исту важну борбу за примену тога Закона. У Србији се понавља онај исти процес, као и у осталим земљама. Јаке и снажне радничке организације биле су најбоља гаранција за вршење Закона о радњама. Ово тврђење могу нам најбоље посведочити балкански, завојевачки ратови. Кад су многобројни чланови радничких синдиката и социјалдемократских организација били отерани на бојно поље, онда су баш последици повели једну дивљу хајку на социјалну политику, на целокупно радничко законодавство. Привредни инспектор и остали државни органи ништа нису предузимали за чување и примену Закона о радњама.

У Србији је сада па и у будућност, српски пролетаријат једини носиоц социјалне политике. Организовани и социјалистички просвећени радници јесу и биће најбољи чувари и заштитници социјалног законодавства. Ова појава баца велику историјску одговорност на организовано радништво. Неопходно је потребно организисати, у свима правцима и у свима формама борбу за примену Закона о радњама.

Вршиши радничке инспекције; чиниши посевнедневни припис на оне оштинске, где још нису основани Судови Добрих Људи; приликом доласка у појединим местима привредних инспектора захтеваши од њих савесно вршење њихове дужности, притиши свако крешање, сваки корак привредних инспектора; стално напомињашти државним органима, да се Закон о радњама не врши, саопштавашти јавности о свима жртвама рада, кувшиши сталнистичке податке о условима рада; сваки функционер мора увек имати у циљу Закон о радњама и уредбу о Суду Добрих Људи и ујознаваши са њима широке радничке масе. Вршеши тако савесно своју историјску и револуционарну услугу ми ћемо с правом носити име првих бораца за српско радничко законодавство.

Никола Цураковић, из Велеса, вели да су код њих сасвим друге прилике и да они живе под изузетним законима, под којима не могу слободно да дишу, а камо ли да им се да закон о радњама закон који би им скратио радно време и осигурао их у несрећним случајевима. Само јаке организације су у стању да учине пригисак на државу да испуњава закон о радњама.

које је државна према радницима, а прога више, радницима. По овоме лекарском извештају; ове махинације са читавим штетима Арнаута, извођене од државних власти у овим крајевима, он жали се и раднице који због претњи и застрашавања организованих радника седе дома зашворени и цинички се јавно ругају штрајкашима „који из штрајкашког фонда примају по неки грош дневно, што им долази као неки хеле пар за нерад а на овакав цабалук нису навикли“.

Зар би било потребно цитирати даље интервју овога беднога привреднога инспектора и шефа отсека за социјалну политику. Само ово што смо изнели и што је тај тип као своје објавио у Штампи, довољно је да покаже докле досеже његова памет и на коју страну нагиње његово „право пријатељство.“ Зар ми нисмо имали право да смо му скрећемо пажњу да овака ствар бити „пријатељство“ са радницима, слабим и безотпорним, када смо на њих имали на уму да се не изигравају у исто време када државна власт и истоветни судије ставља у службу фабриканата.

Е, то је оно што се г. Сими Аврамовићу учинило да је лака ствар, а што ћемо му показати да је исто тако тешко као што је тешко и бити у истини „пријатељ и штићеник“ радника. Ми хоћемо да јавност и радничка класа знају, има ли данас разлике између социјално-политичког отсека и жандармске касарне; ми сматрамо да је данас, најжалост, најбитнији интерес извођена законске заштите радника у Србији, да се лажице ореол „привредних инспектора“ који обавија главе оваквих типова расветли и да се ова млада установа ослободи из руку те високе дужности неподобних бирократа који су је заробили. Ми смо дужни савести уштанову, а ако бисмо — нека нам г. Сима верује — могли бити према личностима потпуно равнодушни, и ми и друг Туцовић са којима они имају разлога бити нарочито незадовољни.

Сава Ковачевић

Ратна олуја која је за последње две године грмела преко гудура балканских отргла је из редова протерских бораца, поред толико стотина наших другова и преданих социјалистичких бораца, и друга Саву Ковачевића јорданског радника. Кад проговорисмо о годишњици брегалиничког злочина који исценираше власници Србије и Бугарске, и у коме као жртва падосе толике хиљаде најбољих народних синова ове државе, дужност нам социјалистичка налаже, да неколико речи посветимо и успомени на друга Саву Ковачевића, који је у нашем покрету заузимао једно видно место.

Друг Сава је био родом из среза студеничког, округа чабанског. Као дечак морао је напустити село, јер је био из соритске куће, и одати се занату, где је, осетивши на сопственим леђима терет и неправду буржоаског друштва, позваног на назајном ратном времену, да се посветива литературе и да се направила борба за слободу и правду међу абацинским радницима агитовао, грудно се да своје другове задобије за организацију, да их просвети, културно уздигне и од њих направи свесне и предане борце за дело пролетерског ослобођења. У својој жаркој жељи, да јорданске раднике види организоване у свој савез и икупљене под заставом социјалне демократије, друг Сава је готово све своје слободно време посвећивао агитацији међу радницима. Кад је, 1903 год. основан савез јорданско-памукијашких радника, Сава је у њему био један од најистакнутијих агитатора. Како у своме савезу, тако и у партији, Сава је био неуморни агитатор.

Због слабог здравља морао је последњих година напустити свој занат и тражити неко мање опасно занимање. Пре 5 година отишао је у иностранство да тражи рала, и том приликом пропутовао је Италију и отишао у Америку. Са свога пута, где се год задржавао, слао је врло ваљане дописе Радничким Новинама, у којима је доста сажимао бојама цртао економске и политичке прилике тога места, стварао радничко

ни Социјалисти неће, мајку им њихову?!“

Сутра дан их је осморо изашло из фабрике и отишло натраг. Фабриканти, видећи да нас не могу изазвати са кукавним Арнаутима, удесили су у недељу да ми из Ниша добијемо једну анонимну депешу у којој нам се јавља да долазе варошани штрајкбрехери. Тиме су хтели да виде од чега се ми одприлике бојимо. Кад су се уверили да ми друкчије гледамо на варошке штрајкбрехере, одмах су пожурили да након пет дана доведу један број штрајкбрехера из иностранства. Само су господа цупрингери заборавили једно, а то је: да од лесковачких радница и радница нема нигде у беломе свету јевтиније радне снаге! Ако ничим другим, а оно са тим ми ипак морамо победити!

ШТРАЈК У ЛЕСКОВЦУ И ДРЖАВНА ВЛАСТ (Посвећено г. др С. Аврамовићу, шефу одсека за социјалну политику).

I. Опсценарија једнога бирократа

Господин др. Сима Аврамовић, шеф отсека за социјалну политику, слушава „предавања из Социологије из уста славнога и великога старца De Greef-a“, „искрени присталица извођења дивних и хуманих за датака социјалне политике“, човек који је о томе „доста и писао“, вели у једном разговору са сарадником Штампе, да га је „шестогодишње бављење у Француској и Белгији само могло одушевити да славим, бедним и безотпорним елементима буде прави пријатељ и штићеник“.

Зацело, бити пријатељ и штићеник „бедним, slabим и безотпорним“ јесте ствар која је достојна великога одушевљења. Без одушевљења, шта више, не може бити ни пријатељства према „слабим и безотпорним.“ Одушевљење за праведну и корисну ствар која у том пријатељству лежи, несумњиво је услов да место празних речи и декламација о „социјалној политици“ добијамо дела на која ти слаба чекају већ низ година.

„Пријатељство“ према slabима и „одушевљење“ да им се помогне је и једна лепа ствар, пријатна, када се чује у јавности, чак и најокорелијим себичњацима, ласкава за свакога о коме се чује. У овом случају, до душе, та пријатност је прилично загађна тиме што то г. Сима Аврамовић говори о самом себи. Али је он на то, можда, био принуђен нападама Радничких Новина, који су учествовали после његових несрећна мешања у велики привредни спор у Лесковцу. Ми му то признајемо у олакшавајућу околност и збо тога од ових „сопствених хвала“ нећемо да окрнемо главу, као што би то стари Римљани учинили. Ми хоћемо да се објаснимо, јер је то интерес ствари која заступамо.

Ми признајемо г. Аврамовићу да је „пријатељство“ према „бедним, slabим и безотпорним“ или још боље „право пријатељство“, како то он смело вели, прилично и тешка ствар. Да би се један државни чиновник, па ма и у тако самосталном положају привреднога инспектора, показао „прави пријатељ“ радника, он мора да се носи са многим и великим тешкоћама. Али те тешкоће не долазе с оне стране на којој их гледа г. Аврамовић, нити су ниска препорука средство да се те тешкоће савладају. Не мора се слушати чувени социолог De Greef, да би имао добар привредни инспектор, као што ни бављење у Француској и Белгији не шест година већ шест векова не значи још „право пријатељство“ према радницима. Чувени руски привредни инспектор осамдесетих година, професор политичке економије Михаиловски, није могао слушати De Greef-a, већ је и сам био једно велико научничко име па је ипак одлетео са свога положаја, заједно са својим колегама Андрејевим и Јаншулом. На њихова места су се доцније угурали слушаоци Грефа и Шмолера, доктори камералних наука, без икаквих научних радова, инжињери без муштерија и лекари без пацијената, бирократи незадовољни каријером, људи чија имена нико више у Русији не памти нити има по чему да памти. Што су се ти медиокритети одржали на положају са кога је се морао уклонити један Михаиловски, није разлог у коме што су слушали Де Грефа већ што су слушали фабриканте. Разлику између те две инспекторске генерације у Русији јавно мијење је видно обележило на тај начин што су на прве вика-

ли само фабриканти а на друге само радници.

Када ово напомињемо г. Аврамовићу, ми то не чинимо из бриге да не га постигне судбина Михаиловскога. Са те стране њега нема разлога да узнемирава макаква опасност; покрај тога он може заједно са својим социјално политичким отсеком и даље спокојно — славати. Али је г. Аврамовићу требао да чује због тога што он, како нам се све чини, није свестан колико је тешка ствар бити „прави пријатељ“ радника. Тешка, али није немогућна ни привредном инспектору. Било је и таквих привредних инспектора који су успели да испрају у својој великој и деликатној дужности. Да споменемо само два позната имена: енглескога инспектора Хонора и швајцарскога Дра Шулера, два јаче људи који су смелашћу, пожртвовањем, предашћу и тактом успели да задахну животног заштитног радничког законодавства и да насу прот денунцијацијама фабриканата, претња судским процесима и нападом капиталистичке штампе, остану непоколебљиво при свом правом пријатељству“ према „бедним, slabим и безотпорним“. Они су истина били помоћници од радничких организација, социјалистичких представника у парламенту, теориских присталица социјалне политике, али су то помоћ умели себи осигуравати корекцијним држањем према радничкој класи и отвореним заступањем њезине ојравдане ствари у јавности. Они су непрестано новим материјалом из дана у дан имали да бране дело законске заштите радника како од осиности фабриканата који се тешко измирују са туђим мешањем у „њихове“ ствари, тако и од необавештенога јавнога мијења, па чак и од непријатеља законске заштите радника у парламентима, у влади, у суду и у политици.

У почетцима социјалне политике у свакој земљи привредна инспекција има врло широку, врло свестрану улогу. Она нема само да спроводи закон, већ и да га брани, да његово постојање и спровођење о правдава сталним изношењем зла које неограничени фабрички рад носи у себи. Сама ствар не тражи од привредних инспектора да нам причају „Маркове конаке“, већ да нам реку како је данас у нашој фабрици. Ствар законске заштите радника исто толико добија од г. Симинога слушања Де Грефа колико и од лесковачкога фабричког барона Мите Теокаревића, ако нам тај Сима не каже како је у фабрици онога Мите.

А шта нам вели г. Сима у свом интервју у Штампи (бр. 61, од 15 јуна)? Тај „прави пријатељ“ радника, „слушалац великог социолога Де Грефа“, који изјављује „да неће никада пристати да буде саучесник у варварству фабрикантских кнезова против њихових радника“ и т. д. — ево шта он има да рече јавности о сучоку у Лесковцу:

1. Штрајк који је у пуном јеку и у коме од 800 радника и радница нема за два месеца ни 10 штрајкбрехера, он дануцира преко јавности да је „малаксао“ и да „фабриканти имају изгледа да победе“;

2. Многобројне представке Радничке Коморе о току штрајка он јавно оглашава за лажне,

3. Место да нам каже какво зло и несносно стање царује у лесковачким фабрикама, он на дугачко и на широко износи „насиља“ које фабриканти и њихови радници трпе од социјалиста;

4. Место да жигосе варварства

ОБУЋА

МУШКИ ЖЕНСКИХ И САНДАЛА

Спремила је у великом избору у свима квалитетима и најмодернијим фазонима за пролетњу и летњу сезону

ОБУЋАРСКА РАДЊА
код „АМЕРИКАНЦА“

ЖИКИЋА И ВАСИЉЕВИЋА

Београд, Краљ Милана улица бр. 80. — Телефон 16.

123,10—20

пошиљке за унутрашност извршујемо доплатом — непопадајућу робу заменујемо.

Младог ПЛАНИНСКОГ
КАШКАВАЉА
имам и продајем по 1.60 кгр. Шаљем и у поштанским пакетима на доплату за целу Србију, обратити се **Пеји Живковићу** (гостушки) трг. — Пирот.
206,2—5

Погребно предузеће
ЗАРИЈА УГРЕНОВИЋА најсолидније су цене. Телефон број 6. Обилићев венац бр. 10.
88 — 17—50

Специјалиста за СИФИЛИС болести коже и полних органа
Др. Драг. Т. Владисављевић
Вакцинотерапија гонореје и свих њених компликација.
Преглед крви код сифилистичних
Стан: дом „Анкера“ (Теразије), или Балканска ул. 7.
Телефон 1967. 101,15—100

6%
КАМАТЕ ПЛАЋА СВОЈИМ УЛАГАЧИМА
Преко 100 дан. књижица и марка бесплатно.
СРПСКА ЦЕНТРАЛНА БАНКА
116. (Теразије) 17—25

УЛОГЕ
НА ШТЕДЊУ
ПРИМА
САВСКА БАНКА
БЕОГРАД—САВА
Плаћа на улоге 6 од сто интер са годишње по годби и више.
Нарочито повољни услови за ситне улоге родитељима који оће својој деци да осигурају капитали мираз.
89,32—100

ПРВО БЕОГРАД. ОПШТИНСКО ПОРОДИЛИШТЕ
(ЗА БЕОГР. СИРОТИЊУ БЕСПЛАТНО)
ИНСТИТУТ
ЗА ПОРАЂАЊЕ И ЖЕНСКЕ БОЛЕСТИ
ДР. ЖИВКОВИЋА
КРУНСКА 55. ТЕЛЕФОН 16-14
Прима на порађање, оперисање и лечење. Операције се врше уз суделовање једног од најбољих српских хирурга. Застарела матерична запаљења од заразе лече се успешно новим начином — вакцинотерацијом. Институт је смештен у вили „Гириневој“ и окружен је баштом и зеленилом. Има засебних соба. Примање од 10—12 и од 3 до 5 часова; за породиље и болеснице са крволиштењем у свако доба дана и ноћи. Услови скромни.
117,16—30

Чувеха свештаца
за чишћење
Овом пастом рукује се само са чистом водом. Олено које се чисти треба добро испирати, очеткати и влажном четком флексу овлажити, затим то место озом пастом натрљати па потом чистом мокром четком трљати док пасте нестане.
Овом пастом могу се извадити све флаке од: мастила, зетина, масне боје, коломазг, масти, каве и вина и то са штофова, чоје и камгарна.
За свилу, памук и бели веш не гарантујем.
Гарантујем да се после чишћења неће појавити нити флека нити оквир од исте.
Цена комаду 0 50 дин.
М. Халперн Чаба — Маџарска.
Главни депо за Србију Дрогерија
Мидана В. Антонијевића и Комп.
БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ 8—10

НОВО ТРГОВИНА НОВО
Помодно Мануфактурна Платнарска
ИСАКА МЕДИНЕ
Кнез Михаилова улица бр. 8.
Добила је у великом избору за женске тоалете штофова, свиле креслина воала, маркихеша ејонжа, делина банаме, фулзра, штикерерај и разних других тканина, као и дугмад, рекла, шила, позаманџарије крагне, шнале, свилене панџлике, свиле нове шовиши, и разног украса за исте.
Платна на комад за сваку употребу и то по цени од 16 дин. комад па на више препоручује за врло доброг без штирка.
На захтев шаљем мустре — Цене су умерене и утврђене.
170,8—20

Нова апотека у Београду
ДР ЛУКЕ Ј. ПАНИЋА
улица Краља Петра 77. — „Зерек“
Телефон 21-22.
Препоручује своје велико стовариште: лекарија, стравих и домаћих специјалитета, завршног материјала, иригатора, минералних вода, минералних соли, парфимерије: руске, француске, енглеске и немачке, француског медицинског коњака, рума и чаја.
СВЕ ДАЈЕ ПО ДРОГЕРИСКОЈ ЦЕНИ
Примљене порудбине у ме путем, шље се олмах где се буде жел тебне награде. 102

ВЕЛИКИ ИЗБОР
ОБУЋА
мушких, женских и дечијих
ЦРНИХ И У БОЈИ
из највећих светских фабрика
ПРЕПОРУЧУЈЕ
СТОВАРИШТЕ ОБУЋА
СИМИЋА И ЖИВАНОВИЋА
Београд, Кнез Михаилова ул. бр. 10. 7—10

„Радничке Новине“ примају огласе по најумеренијој цени.

ЦЕЛОКУЛНОГ ЛЕКАРСТВА
Др. М. Селаковић
зубни лекар
саопштава својим пацијентима да се од 1. маја ове године због увећања ателеа преселио из зграде „Дом Анкер“ у
ГРАНД ПАСАЖ
Стан на првом спрату. Улаз из Кнез Михаилове улице и Обилићевог Венаца.
160,8—10

ИЗВОЗНА БАНКА
Позива све акционаре другог кола, да положи на Банчиној благајни по свакој акцији другу рату од;
ДИН. 93.75
и да у замену за садашње привремене акције приме сталне акције другог кола.
Полагање ове друге уплате и замена привремених акција сталнима врши се сваког радног дана на Банчиној благајни до закључно 25. ов. мес.
Ко до тог рока не би положио другу уплату, губи према чл. 5. банчина статута, плаћену прву рату у корист банчиног резервног фонда. Овако неуплаћене привремене акције другог кола сматраће се као уништене и на место њих Банка ће издати нове акције и продати их.
1963 3 **Управни Одбор**

ВЕЛИКИ ИЗБОР
штофова за женска одела
цица, батиста, пикета, платна, шнирл-поркета и зефира, као и фини француски фул, и продаје велику-штрингу по 1.10 п. дин., приспео је
МАНУФАКТУРНО ПЛАТНАРСКОЈ ТРГОВИНИ
Аврама И. Леви, Београд
165 Краља Петра улица бр. 42. 6—20

ПАЖЊА МАШИНИСТИМА, МЛИНАРИМА И ЛОЖАЧИМА
НОВО!
ЕЛЕКТРО-ТЕХНИЧКА РАДЊА
Стеваковић и Стахишић
Краља Милана ул. бр. 3.
Добила је у великом избору разне машинске робе, као: машинских кајиша, опуте, азбест пакунга у таблама и гајтана сувог масног и графитираних мазалица за зејтине и маст, стаклених цеви за водоказе, манометри и вакууметри, панцер фењера за вршалице. Разних алата за машинисте и све друге техничке робе.
Цене солидне, услуга најбржа.
За унутрашност и нове крајеве шаљемо однах робу уз повуку.
162,9—10

КО ЖЕЛИ
ВЕЛОСИПЕДСКЕ ДЕЛОВЕ
Нека потражи САМО
Технички биро „НЕИМАР“
инж. Т. МИЛОЈЕВИЋ и Комп.
спрону Главне Поште.
Телефон бр. 1880.
171,8—150